

Marijan F. Kranjc, generalmajor v pokoju

Telekom (PTT) – slovenska zlata jama!

(Zakaj je odstavljen obrambni minister Janko Veber?)

Kdor je zadnje čase poguglal po internetu, je lahko tudi konkretno zvedel, da je Telekom (tudi bivši PTT), slovenska zlata jama, saj v državni proračun prinaša ogromne dobičke (ob prodaji pa tudi lepe provizije)!

S posebnim interesom sem zato tudi spremljal domače zdrahe okrog prodaje Telekoma tujcem, pa tudi politične igrice zaradi odstavitve obrambnega ministra Janka Vebra.

Spomnil sem se časov, ko je bil direktor PTT Miloš Mitič, tudi moj znanec in načelnik CSDV Ljubljana – center. Namreč, vedel sem že takrat, da so direktorji PTT bili v glavnem bivši pripadniki SDV ali vsaj MNZ Slovenije. Razlog je bil v glavnem ta, da je takratni obrambni in varnostni sistem slonel na komunikacijski infrastrukturi PTT. Konkretno, ob proslavi dneva JLA, me je direktor popeljal v prostore telefonskih central, ob katerih je bila tudi **najbolj tajna soba v Sloveniji**, kjer so bili izvodi priključkov telefonskih aparatov (naročnikov), ki so se tajno prisluškovali. Šef tega prostora je bil menda tehnik iz SDV. Vstop je imel še samo direktor PTT (če je bil iz SDV), pa tudi kakšen od šefov SDV (takrat sem bil načelnik varnostne službe 9. armade). Ker smo imeli takrat in pozneje okrog 5 do 10 tajnih telefonskih prisluhov, mi je pač bilo dovoljeno, da v duhu dobrega sodelovanja spoznam tudi ta segment delovanja sistema uporabe operativno-tehničnih sredstev. Vsi ostali telefonski priključki (civilni, prek 200), so bili pod kontrolo SDV.

Namreč, iz te tajne sobe so vodili kabli v stavko SDV na Kidričevi, kjer so bili posebni prostori (dvorane), kjer so sedeli prisluškovalci (tehniki). Vsak je imel tudi slušalke, pribor za pisanje in operativni dnevnik. Vsako prisluškovalno mesto je bilo opremljeno tudi z magnetofonom, na katerega so se snemali telefonski pogovori, važnejši pogovori pa so se prepisovali dobesedno in presnemavali na dodatne trakove (dokumentirali za operativne obdelave, preiskovalne organe in sodišča).

Vojaška varnostna služba je imela poleg te dvorane svojo sobo – pisarno, kjer je bilo okrog 10 prisluškovalnih mest. Redno sta bila na tem mestu zaposlena dva tehnika – operativca, navadno podčastnika, ki sta bila usposobljena za poslušanje do pet telefonov. Vsakodnevno sta morala napisati poročilo, ki je bilo takoj poslana operativcu, nosilcu operativne obdelave. Večkrat so operativci tudi samo sodelovali v prisluhih, posebno ko se je pričakovalo kakšno posebno sporočilo – pogovor! Predpostavljam, da so organi SDV lahko poslušali tudi naše priključke ...

Vsi ostali centri SDV so imeli podobne prisluškovalne sobe.

Kako so bili organizirani prisluškovalni centri radijskega (amaterskega, diplomatskega) prometa, ne vem. Armadni elektronski bataljona je imel prisluškovalni center (na Rožniku), ki pa ga je v glavnem koristil obveščevalni odsek pod kontrolo načelnika štaba.

Ko se je začela afera »Veber–Telekom«, sem bil prepričan, da se je minister Veber zavzemal prav za opisani sistem prisluškovalnih centrov (seveda, če je še danes podoben opisanemu) in druge komunikacijske infrastrukture SV, ki so namenjeni ob elementarnih nesrečah in v vojnem času.

Podobno je prisluškovanje organizirano tudi drugod, tudi na Hrvaškem, ki je začela graditi paralelni komunikacijski sistem, saj so svoj Telekom prodali Nemcem in s tem izpostavili tujcem svoj varnostno-tehnično sistem, ki kontrolira obveščevalce, kriminalce in ostale barabe!

Mi ga bomo menda prodali Britancem (ti pa Nemcem, Hrvatom ali komu drugemu).

O prednjem sem celo nameraval javno pisati, vendar sem prejel po pošti vlogo – »odprto« pismo, ki ga je moj sosed I. H. Kukec, polkovnik v pokoju, poslal predsedniku DZ, pa ga objavljam (z njegovim dovoljenjem, brez popravkom, poudarkov in komentarjev), saj je zelo poučno za prihodnje »prodajalce« Telekoma.

Glasi pa takole:

»Odprto pismo Predsedniku in poslancem Državnega zbora Republike Slovenije

Spoštovani Predsednik Državnega zbora dr. Milan Brglez, spoštovane poslanke in poslanci.

Kot nekdanji republiški inšpektor za vojaško obrambo pristojen med drugim tudi za nadzor zakonitost dela v MORS, Vas želim opozoriti na pomembne strokovne vidike javne razprave glede vplivov prodaje Telekom-a Slovenije, ki so po mojem mnenju bili v javni razpravi spregledani. Ne zagovarjam ministra, nisem član nobene stranke, sem zgolj zaskrbljen državljan. Kot tak želim, da pri vaših odločitvah ob političnih merilih, v največji meri upoštevate strokovna, etična in za javno dobro koristna merila. Zaupanje v vlado pada, vendar zaradi tega ne narašča zaupanje v ostale veje oblasti in politične stranke.

*Minister za obrambo je naročil oceno vpliva menjave lastnika v Telekomu Slovenije na oceno tveganj in ogroženosti informacijskega sistema obrambe, zaščitite in reševanja. Ker Telekom Slovenije prenaša večino informacij za državne organe ne samo za MORS, **bi bilo logično, da bi takšno analizo prvenstveno naročila Vlada RS še preden bi se začela pogajati o prodaji Telekoma.***

Kot pravna podlaga za določitev infrastrukture Telekom-a Slovenije kot evropske kritične infrastrukture (EKI) in kot objekt posebnega pomena za obrambo v izrednem ali vojnem stanju služi Uredba o evropski kritični infrastrukturi (Ul.RS 35/2011), Uredba o kritični infrastrukturi MORS (št: 802-15/2011-67 z dne 28.9.2012) in pa Obrambni načrt (Vlada RS EVA 2013-1911-0003)

Uredba o evropski kritični infrastrukturi:

2. člen:

- 2 kritična infrastruktura državnega pomena obsega tiste zmogljivosti, ki so ključnega pomena za državo in bi prekinitev njihovega delovanja ali njihovo uničenje pomembno vplivalo oziroma imelo resne posledice na nacionalno varnost, gospodarstvo, temeljne družbene funkcije, zdravje, varnost in zaščito ter družbeno blaginjo, ocenjene po merilih, ki jih določi Vlada Republike Slovenije;*
- 4 varnostni načrt upravljavca obsega na podlagi analize tveganja določeno celoto organizacijskih, kadrovskih, materialnih, informacijsko-komunikacijskih in drugih rešitev ter stalnih ali stopnjevanih varnostnih ukrepov, s katerimi se zagotavlja ustrežna in varnostnim razmeram prilagojena zaščita EKI, ki zagotavlja funkcionalnost, neprekinjenost in celovitost delovanja EKI;*

Uredba o kritični infrastrukturi: DELOVNO PODROČJE MORS. ZAŠČITA KRITIČNE INFRASTRUKTURE

1. Osnovni in sektorski kriteriji kritičnosti za določanje kritične infrastrukture državnega pomena v Republiki Sloveniji

– kritično infrastrukturo, ki zaradi nedelovanja povzroči poškodovanje, uničenje dejavnosti, objektov ali območij z vplivom na nacionalno varnost Republike Slovenije do te mere, da je oteženo izvajanje obrambe, notranje varnosti ali varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami,

2. Sektorji kritične infrastrukture v Republiki Sloveniji

8. Sektor kritične infrastrukture, ki zagotavlja informacijsko in komunikacijsko podporo.

OBRAMBNI NAČRT (Vlada RS EVA 2013-1911-0003)

5. člen

*(1) Pri izdelavi obrambnega načrta (upravitelj MORS) nosilci načrtovanja **upoštevajo vire ogrožanja in tveganja** nacionalne varnosti Republike Slovenije, opredeljene v Resoluciji o Strategiji nacionalne varnosti, druge razvojno usmerjevalne dokumente ter druge dokumente s področja nacionalne varnosti.*

*(2) **Ob spremembi virov ogrožanja in tveganja** oziroma ob sprejetju ocene ogroženosti države pred napadom, so nosilci dolžni uskladiti obrambne načrte skladno z novo nastalimi razmerami.*

*Infrastruktura Telekom-a Slovenije izpolnjuje vse kriterije navedene v evropski in slovenski uredbi o kritični infrastrukturi, zato je **minister kot upravitelj obrambnega načrta in odgovoren za obrambno pripravljenost obrambnih in zaščitnih zmognosti, moral ukrepati, ker tega ni naredil predsednik vlade.** Nasprotno (glede na javne informacije) je*

ta zavrnil predlog ministra za uvrstitev varnostnih vidikov prodaje Telekoma na sejo Vlade RS.

Naročilo ministra za obrambo je še posebej v času, ko se izredno hitro spreminjajo varnostne razmere v Evropi in v svetu, povsem razumljivo, ter s stališča obrambe potrebno, legitimno in državotvorno. Izraba tega dejanja za pritlehne politične igrice, ne samo opozicije, temveč tudi vladajoče koalicije kaže na nedržavniško in politikantsko stanje v zakonodajni in izvršilni veji oblasti. Posebej je zaskrbljujoče, da se na podlagi nezadostno utemeljenih postopkov in procedur, poskuša negirati in preprečiti legitimno dejanje ministra. Minister ni škodoval državi, zato se sprašujem v čigavem interesu je odstavitev ministra, ki bi ga bilo treba odstaviti, če tega kar je storil, ne bi naredil.

Minister tudi ni kršil procedure. Predsednik vlade in še nekateri trdijo, da bi minister moral zahtevo predstojniku OVS posredovati v pisni obliki, prav tako pa sprejeti pisni odgovor. Predsednik vlade si je celo dovolil reči, da minister ni smel zahteve posredovati ustno.

Zakon o državni upravi v 23.čl. določa, da minister daje organu v sestavi ministrstva usmeritve za delo organa v sestavi. **Zakon ne določa, da morajo biti ministrova navodila in usmeritve zgolj pisna.**

Zakon o državni upravi v 24. čl. določa, da lahko minister od organa v sestavi zahteva poročila, podatke in dokumente. Predstojnik organa v sestavi mora ministru redno in na njegovo posebno zahtevo poročati o delu organa v sestavi in o vseh pomembnejših vprašanjih s področij dela organa v sestavi.

Zakon o državni upravi ne določa, da minister z organi v sestavi obvezno komunicira pisno in , da poročila morajo biti pisna.

Minister je analizo naročil obveščevalno varnostni službi ministrstva za obrambo (OVS) , ki mu je podrejena kot **civilni organ v sestavi ministrstva**. Vojska nad OVS nima nobenih ingerenc. Naloga OVS MO je, da upravitelju obrambnega načrta RS zagotavlja informacije, potrebne za obrambno načrtovanje tako vojaške, **kot civilne obrambe**, v kar spadajo gospodarski subjekti posebnega pomena za obrambo, ki upravljajo ali imajo v lasti kritično infrastrukturo. Minister je pokazal polno razumevanje pomena telekomunikacij za varnost države in zavedanje, da lahko sprememba lastništva povzroči motnje in potrebe po reorganizaciji ali celo izgradnjo neodvisnega komunikacijskega sistema za potrebe obrambe.

Namesto, da predsednik vlade sprašuje ministra, kaj pomeni izguba nadzora nad nacionalnim operaterjem, ga pravniško pikolovsko sprašuje ali spoštuje proceduro. Kot da je legitimnost delovanja v državni upravi postranska stvar.

Trditev, da bi lahko analizo naredila SOVA, je nesmiselna, saj nima izvedencev za oceno ogrožanja obrambnega sistema. OVS ministrstva za obrambo ima glede ogrožanja varnosti države enaka pooblastila kot SOVA. (ZOBr. 36 čl.) V skladu z 32 čl. ZOBr./t.1 druga alineja in t.2. prva alineja, ima OVS pravico ugotavljati in ocenjevati vojaške in politično varnostne razmere izven države, kar bo veljalo tudi za Telekom, ko bo njegov lastnik in upravitelj izven države. Naročilo interne analize je smiselno zaradi predvidene selitve uprave Telekoma v tujino. Objava v javnosti je bila nepotrebna in škodljiva.

*Ves čas se potencira, da je minister naročil analizo vojaški obveščevalni službi. Naloge organiziranja in vodenja vojaške obveščevalne službe opravlja drugi oddelek v generalštabih vseh vojska, tudi v GŠSV. Vojaške obveščevalne naloge opravlja strokovni vojaški organ, ki zbira, analizira in sintetizira vojaške podatke za obveščevalno pripravo bojevališča. **Minister ni zahteval izdelavo ocene o Telekomu od vojaške obveščevalne službe.***

SKLEP

*Minister je ravnal politično odgovorno in naložil stroki izdelavo mnenja o vplivu spremembe lastništva na varnostna tveganja v sektorju kritične infrastrukture, pomembne za nacionalno varnost. Vlada predlog ministra za oceno tveganj vezanih za prodajo Telekoma, ni obravnavala. Sklepam, da je minister zaradi nujnosti, ker postopek prodaje Telekoma že poteka, uporabil lastne z zakonom predvidene strokovne in pooblaščne zmožnosti. **V kolikor bi ubral pot preko koordinacijske komisije, Sveta za nacionalno varnost in čakal na odločitev vlade, bi glede na potreben čas in zapletenost postopka in dozdajšnji odziv vlade, bila kritična infrastruktura Telekom-a Slovenije prodana prej, kot bi vlada sprejela oceno.***

Odbor DZ za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb je izhitreno z nenapovedanim nadzorom posegel v strokovno delo OVS, pokazal odsotnost varnostne in politične kulture, ter nedržavotvornost. Odbor je očitno deloval na podlagi »žvižganja« vira iz OVS, ki je razkril določene dokumente, ki so zanimali nekatere člane odbora. Indikativno je, da Odbor ni posvetil pozornosti uhajanju podatkov iz OVS, temveč je podatke »ki so ušli« uporabil za strankarske boje in nenapovedano inšpekcijo, ki se opravlja praviloma takrat, ko obstaja sum uničenja dokumentov. Ta sum ni bil upravičen, ker uradno Odbor ni vedel za obstoj ogroženih dokumentov.

*Zakonodajna oblast preko Odbora DZ za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb ni nadzirala izvajanje političnih usmeritev, ki jih daje skozi resolucije o nacionalni varnosti, temveč je **posegla v pooblastila in strokovno področje teh služb.***

Dne 06.04. 2015

Ivan Herbert Kukec

V vednost predsedniku vlade RS dr. Miru Cerarju«.

Pripis:

Polkovnik SV v pokoju Ivan Herbert Kukec.

Polkovnik Kukec je bil med osamosvojitveno vojno analitik vojaško-politične situacije v VOMO (Varnostno obveščevalni službi Ministrstva za obrambo), zatem je opravljal dela in naloge republiškega inšpektorja za vojaško obrambo in pred upokojitvijo v GŠSV vodil skupino za izdelavo prve obrambne doktrine republike Slovenije.

